

Šifra kandidata:
A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK
TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

ZGODOVINA TÖRTÉNELEM

Izpitna pola 2
2. feladatlap

Narodna zgodovina / Nemzeti történelem

Četrtek, 9. junij 2016 / 90 minut
2016. június 9., csütörtök / 90 perc

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Izpitni poli je priložena barvna priloga.

Engedélyezett segédeszközök: a jelölt töltőtollat vagy golyóstollat hoz magával. A jelölt egy értékelőlapot is kap.

A feladatlap egy Színes mellékletet is tartalmaz.

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Navodila kandidatu so na naslednji strani.

A jelöltnak szóló útmutató a következő oldalon olvasható.

Ta pola ima 20 strani (1–20), od tega 3 prazne. Barvna priloga ima 4 strani (21–24).

A feladatlap 20 oldalas (1–20), ebből 3 üres. A Színes melléklet terjedelme 4 oldal (21–24).

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na prvi strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi!

Ragassza vagy írja be kódszámát a feladatlap első oldalának jobb felső sarkában levő keretbe és az értékelőlapra!

A feladatlap 25 feladatot tartalmaz. Összesen 60 pont érhető el. A feladatlapban a feladatok mellett feltüntettük az elérhető pontszámot is.

Válaszait töltőtollal vagy golyóstollal írja a **feladatlap** erre kijelölt helyére! Olvashatóan írjon! Ha tévedett, a leírtat húzza át, majd választ írja le újra! Az olvashatatlan megoldásokat és a nem egyértelmű javításokat 0 ponttal értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk!

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 0 3

Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci. Madžari v srednjem veku
A történelmi tartományok fejlődése és a szlovének. Magyarok a középkorban

1. Vzhodnoalpski Slovani so se s Slovani v severnejših deželah združili v Samovo plemensko zvezo, ki se je več desetletij upirala poskusom sosedov, da si jih podredijo.

A kelet-alpesi szlávok az északi tartományokban levő szlávokkal Samo törzsszövetségébe tömörültek, és így több tíz éven keresztül ellenálltak a szomszédok késérleteinek, hogy alárendeljék őket.

Obkrožite črki pred ljudstvom, ki sta si poskušala podrediti Samovo plemensko zvezo.

Karikázza be a két nép előtti betűjelet, amely alá akarta rendelni Samo törzsszövetségét!

- A Huni / *hunok*
 B Franki / *frankok*
 C Rimljani / *rómaiak*
 D Avari / *avarok*

(2 točki/pont)

2. Enega izmed prvih zapisov o vzhodnoalpskih Slovanih najdemo v Zgodovini Langobardov, ki jo je v 8. stoletju napisal Pavel Diakon. Med drugimi je omenil boje Slovanov s sosedi.

A 8. században Paulus diakónus által írt »A longobárdok története« c. műben található a kelet-alpesi szlávokról szóló első leírás egyike. Többek közt említést tesz a szlávok hadakozásáról a szomszédokkal.

V tem času so po smrti Tasila, bavarskega vojvode, njegovega sina Garibalda premagali Slovani v mestu Aguntum in opustošili bavarsko ozemlje. (...)
 Kljub temu so Slovani v tem letu v Istri ubijali vojake in neusmiljeno plenili.

(Vir: Diakon, P., 1988: Zgodovina Langobardov, str. 173. Založba Obzorja. Maribor)

- 2.1. Pomagajte si s sliko 1 v barvni prilogi in navedite, na ozemlju katere današnje države so Slovani premagali Bavarce.

A Színes melléklet 1. számú képének segítségével nevezze meg, melyik mai állam területén győzték le a szlávok a bajorokat!

- 2.2. Pojasnite, zakaj Pavel Diakon ni imel dobrega mnenja o Slovanih.

Magyarázza meg, miért nem volt jó véleménynel Paulus diakónus a szlávokról!

(2 točki/pont)

Slika 1 / 1. sz. kép: Menih in zgodovinar Pavel Diakon

(Vir: <http://sl.wikipedia.org>.
 Pridobljeno: 26. 9. 2014.)

3. V dokumentu *Conversio Bogoariorum et Carantanorum* (Spreobrnjenje Bavarcev in Karantancev) iz leta 871 so ohranjeni zapisi o pokristjanjevanju Slovanov v vzhodnih Alpah.

A 871-ből származó Conversio Bogoariorum et Carantanorum dokumentumban fennmaradtak a feljegyzések a szlávok kereszténnyé válásának folyamatáról a Keleti-Alpokban.

S sabo so od njih odpeljali talce na Bavarsko. Med njimi je bil tudi Borutov sin, po imenu Gorazd, za katerega je njegov oče prosil, naj ga vzgojijo v krščanskih šegah in naredijo kristjana. In tako se je tudi zgodilo. Isto je prosil tudi za Hotimirja, sina svojega brata.

(Vir: Mlacović, D., in Urankar, N., 2010: Zgodovina 2, str. 141. DZS. Ljubljana)

- 3.1. Kateri sloj Slovanov je najprej sprejel krščansko vero?

A szlávok mely rétege tért át elsőként a keresztény hitvallásra?

- 3.2. Opišite način pokristjanjevanja, ki ga je v Karantaniji uvajal škof Modest.

Ismertesse a Modest püspök által kivitelezett kereszténységfelvétel módját Karantániában!

(2 točki/pont)

4. Zemljiški gospodje oz. fevdalci so zemljo razdelili na kmetije.

A földbirtokosok, ill. hűbéresek a földet parasztgazdaságokra osztották.

Kako se je imenovala osnovna kmetijska enota, ki naj bi zadostovala za preživetje ene družine?

Hogyan nevezték azt az alapvető mezőgazdasági egységet, amely elegendő volt egy család eltartására?

(1 točka/pont)

5. V času interregnuma v nemškem kraljestvu (v letih 1254 do 1273) je oblast nad deželami na jugovzhodu države dobil češki kralj Otokar II. Přemysl. Potegoval se je tudi za vladarski naslov v celotni državi, a so volilni knezi raje izvolili Rudolfa I. Habsburškega.

Az interregnum idején (1254–1273) a Német Királyságban II. Ottokár cseh király uralta az ország délkeleti részének tartományait. Az uralkodói címért is küzdött, azonban a választófejedelmek inkább Habsburg Rudolfot választották meg.

Otokarjev kancler je leta 1273 pisal papežu o volilnih knezih sledeče:
Bojijo se prevelike moči, zato za kralje izbirajo rajši takšne, ki bi jim morali biti podrejeni in ne nadrejeni, ali pa se v svoji izbiri razdelijo (...). Ne svetni ne cerkveni knezi nočejo slišati za močnega cesarja, želijo si dobrotnega in modrega cesarja, ne pa mogočnega, čeprav hotenje in znanje brez zmožnosti ne pomenita ničesar.

(Vir: Pohl, W., in Vöclka, K., 1994: Habsburžani: zgodovina evropske rodbine, str. 36–37. Mladinska knjiga. Ljubljana)

- 5.1. Glede na sliko 2 v barvni prilogi pojasnite, zakaj je bil v času interregnuma Otokar II. Přemysl politično pomembnejši od Rudolfa I. Habsburškega.

Magyarázza meg, miért jutott az interregnum idején II. Ottokárnak jelentősebb politikai szerep, mint Habsburg Rudolfnak? Segítségül szolgáljon a Színes melléklet 2. számú képe!

- 5.2. S pomočjo zgornjega besedila pojasnite, zakaj so volilni knezi za cesarja raje izvolili Rudolfa I. Habsburškega.

A fenti szöveg segítségével magyarázza meg, a választófejedelmek miért választották inkább Habsburg Rudolfot császárrá!

- 5.3. Do kdaj so Habsburžani, ko so po zmagi prevzeli posesti Otokarja II. Přemysla, vladali deželam, poseljenim s Slovenci?

A Habsburgok meddig uralták a szlovének lakta területeket, miután II. Ottokár legyőzése után átvették a birtokait?

(3 točke/pont)

6. Ob prevladujoči agrarni dejavnosti so se v poznem srednjem veku preživljali še z raznimi drugimi dejavnostmi. Pri reševanju si pomagajte s sliko 3 v barvni prilogi.

A késő középkorban a többnyire agrártevékenység mellett még egyéb tevékenység is segítette a megélhetést. A válaszkeresésnél nézze meg a Színes melléklet 3. számú képét!

- 6.1. V katerem delu današnje Slovenije se je najbolj razvilo fužinarstvo?

A mai Szlovénia melyik részében fejlődött ki leginkább a vaskohászat?

- 6.2. Po katerih dveh vrstah prometnih poti so tovorili izdelke na daljše razdalje?

Mely kétféle forgalmi útvonalon fuvarozták az árut hosszabb távolságokra?

(2 točki/pont)

7. Od 12. stoletja je bilo na večinoma kmečkem območju različnih zemljiških gospostev ustanovljenih vse več mest, ki so ob ustanovitvi dobila nekatere avtonomne pravice.

A 12. századtól kezdve a különböző földbirtokok többnyire agrárterületén egyre több város alakult ki, amelyek megalapításukkor néhány autonóm jogban részesültek.

Deželni knez Rudolf IV. je leta 1365 v ustanovni listini Novega mesta določil tudi:

IV. Rudolf tartományi fejedelem 1365-ben Novo mesto alapító levelében többek közt a következőket határozta meg:

Dal je mestu načelnika, mestnega sodnika, nemški »Stadtrichter« zvanega. Podelil mu je pravico: 1. sprejeti med meščane vsakega, kdor bi se želel v mestu naseliti; 2. razsojevati prepire med meščani ter soditi tujce, ki bi mesto, bodisi kakorkoli, žalili. Nobena druga gosposka nej ne bi smela segati po ljudeh, ki bi stanovali že najmenj jedno leto v mestu. Podložnika, ki je, recimo, ušel kaki bližnji grajščini, le-ta ni smela več nazaj tirjati in ga klicati pred svoj sodni stol, če je med tem že leto minulo; 3. meščane je smel, kakor drugod po mestih, soditi le meščan.

(Vir: Vrhovec, I., 1891: Zgodovina Novega mesta, str. 12. Matica Slovenska. Ljubljana)

- 7.1. Katere pravice so ob ustanovitvi dobili meščani Novega mesta?

A város megalapításakor milyen jogokban részesültek Novo mesto polgárai?

- 7.2. S pomočjo zgornjega besedila utemeljite rek, da »mestni zrak osvobaja«.

A szöveg segítségével indokolja meg a »városi levegő szabaddá tesz« mondást!

(2 točki/pont)

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 0 7

8. Mesta v notranjosti in obalna mesta so imela v srednjem veku nekatere skupne značilnosti, a so imela zaradi različnih zgodovinskih okoliščin in drugačnega razvoja tudi svoje posebnosti.

A tenger melléki, valamint a belterületeken levő városoknak volt néhány közös vonásuk a középkorban, azonban az eltérő történelmi körülmények, valamint a másabb fejlődés hozzájárult sajátosságuk kialakulásához is.

Obalne mestne naselbine so imele razvito samoupravo že v časih, iz katerih nimamo prav veliko pisnih pričevanj. Severnoistrske komune so (...) najprej sklepale zaveznitvo, nato pa so se jim v 13. stoletju predale v nadoblast. (...) so v njih nastavljali svoje načelnike, podestate in vojaške posadke.

(Vir: Mlacović, D., in Urankar, N., 2010: Zgodovina 2, str. 160. DZS. Ljubljana)

Obkrožite črko pred izbranim mestom. / Karikázza be a kiválasztott város előtti betűjelet!

A NOVO MESTO

B KOPER

Z upoštevanjem zgornjega besedila, besedila pri nalogi 7 in slike 3 v barvni prilogi v obliki krajšega razmišljanja navedite, v okvir katere države je spadalo mesto v poznem srednjem veku, kdo je zastopal osrednjo državno/deželno oblast v mestu, v katerem jeziku je uradovala mestna oblast, kakšen geografski položaj je mestu, poleg obzidja, omogočal obrambo pred morebitnimi napadalci in s katerimi gospodarskimi dejavnostmi so se ukvarjali prebivalci mesta.

A fenti szöveg segítségével, a 7. feladat szövegével, valamint a Színes melléklet 3. számú képének segítségével rövid eszmefuttatásban írja le a következőket: melyik állam keretébe tartozott a város a késő középkorban, ki képviselte a központi állami/ tartományi hatalmat a városban, milyen nyelven tevékenykedett a városi hatalom, milyen földrajzi fekvés jelentett védelmet az esetleges támadások ellen a városhalon kívül, valamint milyen gazdasági tevékenységekkel foglalkoztak a város lakói.

(5 točk/pont)

9. Od 14. stoletja se je na Balkanu širila država osmanskih Turkov, v 15. stoletju so se začeli tudi že turški vpadi na slovensko ozemlje.

A 14. századtól a Balkánon az oszmán törökök birodalma egyre terjeszkedett, a 15. században pedig már a török támadások a szlovén területekre is kiterjedtek.

V zvezi s prošnjo cerkniških podložnikov je leta 1567 deželni knez izdal ukaz deželnemu glavarju in vicedomu, da tabor v Cerknici pregledata in, če je potrebno, oskrbita s strelivom ter podložnikom dovolita utrditi obzidje, poleg tega pa dovolita shranjevati žito v tem taboru tudi kmetom iz drugih okoliških vasi.

(Vir: Simoniti, V., 1991: Vojaška organizacija na Slovenskem v 16. stoletju, str. 204. Slovenska Matica. Ljubljana)

- 9.1. Kako imenujemo utrjene obzidane postojanke, običajno okoli cerkve, kot je na sliki 2, v katere se je pred turškimi vpadi zatekalo kmečko prebivalstvo?

Hogyan nevezzük a 2. számú képen látható megerősített, általában a templom körül épített állomásokat, amelyekben a parasztság menedékre lelt a török támadások elől?

- 9.2. Zakaj je bilo med turškim vpadom kmečko prebivalstvo bolj izpostavljeno nevarnosti kakor plemstvo ali meščani?

Miért volt a parasztság jobban kitéve a török veszélynek, mint a nemesség vagy a polgárság?

(2 točki/pont)

Slika 2 / 2. sz. kép: Cerovo pri Grosupljem

(Vir: <http://www.geocaching.com>.
Pridobljeno: 12. 9. 2014.)

10. Turški vpadi so imeli različne posledice, od gospodarskih, upravnih in političnih do demografskih.

A török támadások különböző következményekkel jártak, a gazdaságitól kezdve a közigazgatásin és a politikain át egészen a demográfiai következményig.

Povežite posledice turških vpadov tako, da črke pred pojmi v desnem stolpcu zapišete na ustrezna mesta pred opise v levem stolpcu.

Kösse össze a török támadások következményeit úgy, hogy a jobb oldali oszlopban levő fogalmakat jelölő betűjelet a megfelelő leírás elé írja a bal oldali oszlopban!

_____ nemusliman, izbran za turškega vojaka
_____ nem muzulmán, kiválasztva török katonának
_____ umetniška zbirka turških podob
_____ török ábrázolások művészi gyűjteménye
_____ pravoslavni Vlah, ubežnik pred Turki
_____ pravoszláv vlachok, török előli menekültek
_____ opozorilni znak pred nevarnostjo
_____ veszélyt jelölő fegyelmeztető jel
_____ zaradi vpadov opustele kmetije
_____ a töröktámadások által elhagyatott
_____ parasztgazdaságok
_____ obrambni sistem z utrdbami
_____ védelmi rendszer erődítményekkel

A turkerija / török képgyűjtemény
B Vojna krajina / végvári rendszer
C grmada / táborűz
D pustota / kipusztult táj
E janičar / janicsár
F Uskok / uszkók

(3 točke/pont)

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 0 9

11. Začetnik reformacije in nato glavni organizator protestantske cerkve na Slovenskem Primož Trubar je leta 1550 izdal Katekizem, prikazan na sliki 3. Na koncu knjige je pred seznamom napak dodal to pojasnilo.

A 3. számú képen Primož Trubar látható, aki 1550-ben kiadta a Katekizmust, ő volt a reformáció indítványozója, a későbbiekben pedig a protestáns egyház fő szervezője a szlovén térségben. A könyv végén, a hibák jegyzéke előtt, a következő magyarázatot adta.

Da je v tej knjigi nekaj napak v besedah in črkah, izvira od tod, ker se ta jezik prej nikoli ni pisal niti tiskal. Tiskovne napake, ki tukaj slede, naj se torej popravijo ...

(Vir: Slovenski protestantski pisci, str. 60. DZS. Ljubljana, 1966)

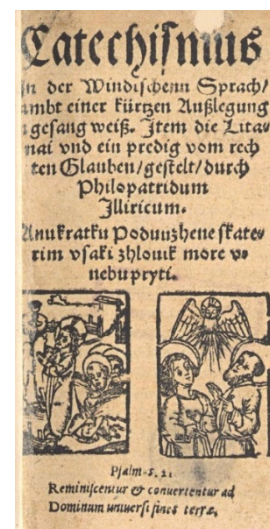
- 11.1. Razložite, zakaj je bilo v prvih Trubarjevih knjigah dosti tiskovnih napak.

Magyarazza meg, miért található Trubar első könyveiben sok nyomdahiba!

- 11.2. S kakšnimi ukrepi so Trubar in drugi protestanti poskušali doseči, da se v prihodnje take napake ne bi več ponavljale?

Trubar és a többi protestáns mely intézkedésekkel igyekezett megszüntetni az ilyen jellegű hibákat a jövőben?

(2 točki/pont)

Slika 3 / 3. sz. kép:
Trubarjev Katekizem

(Vir: <http://www.dedi.si>.
Pridobljeno: 26. 9. 2014.)

12. Leta 1584 je bil natisnjen prvi prevod Biblije v slovenskem jeziku. Prevajalec Jurij Dalmatin je v posvetilu v Bibliji med drugim zapisal:

1584-ben nyomtatták ki az első szlovén nyelvű bibliafordítást. Jurij Dalmatin a Biblia dedikációjában többek közt a következőket írta:

Usmiljeni, dobri Bog pa je v poslednjem času milostno in očetovsko razodel ne samo Nemcem, ampak tudi drugim narodom in ljudstvom svojo čisto besedo v njihovih posebnih jezikih (...). Tako so se pojavili pred kratkim (Bogu bodi večna hvala) že omenjeni biblijski in drugi iz njih izvirajoči krščanski koristni spisi tudi v francoskem, laškem, ogrskem, poljskem, češkem, ruskem, danskem in v več drugih jezikih ...

(Vir: Slovenski protestantski pisci, str. 334. DZS. Ljubljana, 1966)

- 12.1. Navedite vsaj sedem jezikov, v katerih je bila v 15. in 16. stoletju natisnjena Biblija.

Soroljon fel legalább hét nyelvet, amelyeken a 15. és a 16. században kinyomtatták a Bibliát!

- 12.2. Kateri smeri reformacije so sledili protestanti na Kranjskem?

Melyik reformációs irányzatot követték a krajnai protestánsok?

- 12.3. Zakaj je protestantsko gibanje spodbujalo prevajanje Biblije v različne jezike?

A protestáns mozgalom miért ösztönözte a bibliafordítást más nyelvekre is?

(3 točke/pont)

13. *IV. Béla volt az utolsó jelentősebb király az Árpád-háziak közül.*

Bela IV. je bil zadnji pomembnejši vladar med Arpadovci.

Karikázza be a két helyes állítás előtti betűjelet!

Obkrožite črki pred pravilnima rešitvama.

A *Julianus barát kelet felé indult, hogy megkeresse az ott rekedt magyar testvéreket.*
Menih Julianus se je odpravil proti vzhodu, da tam poišče ostali madžarski živelj.

B *Julianus barát Magyarországra invitálta a tatárokat.*
Menih Julianus je na Madžarsko povabil Mongole.

C *IV. Béla király 1344-ben legyőzte a mongolokat.*
Leta 1344 je kralj Bela IV. premagal Mongole.

D *IV. Béla királyt második honalapítónak nevezik, hiszen a tatárok kivonulása után újjáépíttette az országot.*
Kralja Belo IV. imenujejo za drugega ustanovitelja države, saj je po odhodu Mongolov obnovil državo.

(2 pont/točki)

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 1 1

14. Az Árpád-háziak három évszázadon keresztül voltak a magyar korona várományosai.

Arpadovci so si tri stoletja lastili madžarsko krono.

- 14.1. Melyik uralkodóház követte őket a trónon?

Katera vladarska hiša jim je sledila?

- 14.2. Nevezzen meg egy uralkodót ebből az uralkodóházból!

Poimenujte enega vladarja iz te hiše.

(2 pont/točki)

15. A 15. század közepe táján a török veszély nemcsak Magyarországot fenyegette, hanem Európát is.

V sredini 15. stoletja je turška nevarnost ogrožala ne le Madžarsko, temveč tudi Evropo.

- 15.1. Melyik nevezetes csatában győzték le a törököt 1456-ban? Segítségül szolgáljon a 4. számú kép.

V kateri znameniti bitki so bili Turki premagani leta 1456? Pomagajte si s sliko 4.

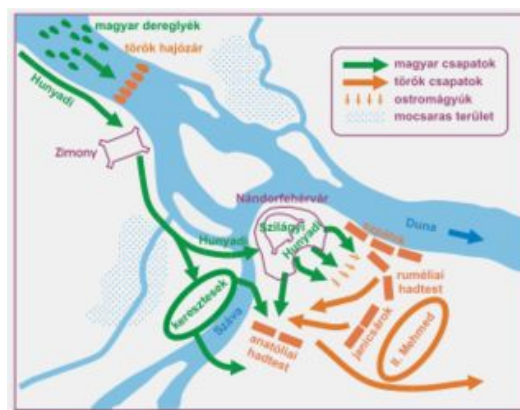
- 15.2. Ki vezette a magyar sereget?

Poimenujte voditelja te bitke.

- 15.3. Mi emlékeztet bennünket nap mint nap erre az eseményre?

Kaj nas vsakodnevno spominja na to bitko?

(3 pont/točke)

4. sz. kép / Slika 4

(Vir: <https://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1ndorfeh%C3%A9rv%C3%A1r> diadal.
Pridobljeno: 17.10.2015.)

Slovensko in madžarsko nacionalno preoblikovanje

A szlovén és magyar nemzeti átalakulás

16. Habsburško monarhijo je poskušala v sodobno centralizirano državo preurediti Marija Terezija. Kako naj bi izvedli šolsko reformo, je predhodno povprašala šolske strokovnjake.

Mária Terézia megkísérelte a Habsburg Birodalmat egy modern központosított állammá formálni. Előzetesként az oktatási szakemberekhez folyamodott tanácsért, hogy hogyan valósítsák meg az oktatási reformot.

Marca 1772 je Blaž Kumerdej v predlogu o organizaciji šolstva na Kranjskem Mariji Tereziji potrebo po osnovnem šolanju utemeljeval takole:

1772-ben Blaž Kumerdej a krajnai oktatás szervezési javaslatában az általános oktatás szükségességét a következőkép indokolta meg Mária Teréziának:

Med razlogi vsega tega ni najmanjši pri podeželskem ljudstvu tako zelo razširjeno neznanje branja in pisanja; v tem je tako neizkušeno, da zna razen redkih študentov, duhovščine, nekaterih meščanov v mestih in v grajskih pisarnah v vsej vojvodini komaj sto oseb brati in pisati. (...) Če bi znali pisati in brati, bi bilo prav lahko jim dopovedati voljo deželnega kneza, ako bi jo natisnili v deželnem jeziku ter jo preprostemu človeku razglasili, kakor to delajo v drugih deželah. S pomočjo knjig bi jih mogli seznaniti tako z verskimi kakor tudi z gospodarskimi nauki, da bi laže pridobivali in proizvode izmenjavali ter davke plačevali.

(Vir: Schmidt, V., 1988: Zgodovina šolstva na Slovenskem: I. del, str. 169. Delavska enotnost. Ljubljana)

- 16.1. S pomočjo zgornjega besedila pojasnite, kakšno korist bi od šolske reforme imeli preprosti ljudje.

A fenti szöveg segítségével magyarázza meg, milyen haszna származna az átlagembernek az oktatási reformból!

- 16.2. S pomočjo zgornjega besedila pojasnite tudi, kakšno korist bi od šolske reforme imela država.

A fenti szöveg segítségével magyarázza meg azt is, milyen haszna lenne az oktatási reformból az államnak!

(2 točki/pont)

17. Prva desetletja slovenskega narodnega gibanja so povečala pomen slovenskega jezika na področjih, na katerih pred tem še ni bil uveljavljen.

A nemzeti mozgalmak első évtizedei fellendítették a szlovén nyelv jelntőségét azokon a területeken is, ahol az addig nem volt jellemző.

Povežite novosti tako, da črke pred imeni pomembnih izobražencev vpišete v desnem stolpcu na ustrežna mesta pred opise njihovega pomembnega dela v levem stolpcu.

Kösse össze az újdonságokat úgy, hogy a jelentős értelmiségieket jelölő betűjelet a bal oldali oszlopban található művek elé helyezi!

_____ prvi katoliški prevod Biblije v slovenščino <i>az első katolikus bibilafordítás</i>	A	Anton Tomaž Linhart
_____ prvi časopis v slovenskem jeziku <i>az első szlovén nyelvű újság</i>	B	Marko Pohlin
_____ prva narodno zasnovana zgodovina <i>az első nemzeti történelem</i>	C	Valentin Vodnik
_____ prva slovnica po Bohoričevi <i>a Bohorič utáni első nyelvtan</i>	D	Jurij Japelj

(2 točki/pont)

18. Po več neuspešnih poskusih izdajanja časopisa v slovenskem jeziku so leta 1843 naposled začele izhajati Kmetijske in rokodelske novice. Predlagatelji novega časopisa so takole opredelili njegov program:

Több sikertelen újságkiadási kísérlet után végre 1843-ban megjelent a Kmetijske in rokodelske novice. Az új hírlap ajánlói így fogalmazták meg programját:

(...) bo list docela izogibal takih člankov, ki imajo politično barvo ali verski značaj. (...) razširjati na kolikor mogoče občeraumljiv način splošnokoristne vednosti, zlasti take, ki bi utegnile pospeševati in poživljati industrijo, poljedelske interese in izpopolnitev obrti.

(Vir: Slovenska kronika XIX. stoletja: 1800–1860, str. 260. Nova revija. Ljubljana, 2001)

- 18.1. S pomočjo zgornjega besedila navedite, kakšni so bili cilji izdajateljev časopisa.

A fenti szöveg segítségével írja le, milyen célok vezérelték a hírlap kiadót!

- 18.2. Kakšne so bile zasluge Kmetijskih in rokodelskih novic za slovenski kulturni razvoj?

A Kmetijske in rokodelske novice-nak milyen érdemei vannak a szlovén kulturális fejlődést illetően?

(2 točki/pont)

19. Spreminjanje gospodarskih načel od začetka industrijske revolucije in reform v kmetijstvu je v prvi polovici 19. stoletja že pustilo močan pečat tudi v habsburški monarhiji.

A gazdasági elvek változása az ipari forradalom kezdeteitől, valamint a mezőgazdasági reformok változásai már a 19. század első felében nyomokat hagytak a Habsburg Birodalomban.

Štiri velike in očitne stopnje (...): prva, de so začeli okoli 1770. leta pogostoma deteljo sejati in živino v hlevih rediti; druga, de so jeli korun (krompir) saditi; tretja, da so jeli setev žit in drugih sadežev umno vrstiti in primerno premenovati, četrta pa, de so jeli za pomnoženje gnoja bolj skrbeti.

Leta 1819 so montirali parni stroj v tržaški mlin. Potem so si sledili parni stroji z velikimi časovnimi presledki: leta 1835 so ga vgradili v ljubljanski čistilnici sladkorja, štiri leta nato v mehanični predilnici v istem letu, leta 1844 še v podobnem obratu v Preboldu.

(Vir: Cvirn, J., in Studen, A., 2010: Zgodovina 3, str. 150–151. DZS. Ljubljana)

Obkrožite črko pred izbrano gospodarsko dejavnostjo.

Karikázza be a kiválasztott gazdasági tevékenységet jelölő betűjelet!

A KMETIJSTVO / MEZŐGAZDASÁG

B INDUSTRIJA / IPAR

Z uporabo zgornjega besedila in slike 4 v barvni prilogi v obliki krajšega razmišljanja navedite pet panog te gospodarske dejavnosti, s katerimi se je preživljal del slovenskega prebivalstva, katere novosti so spodbudno vplivale na razvoj dejavnosti, pojasnite, zakaj so se sredi stoletja začele pojavljati krize in kako je napredek v dejavnosti vplival na demografski razvoj ozemlja.

A fenti szöveg, valamint a Színes melléklet 4. képének segítségével rövid eszmeváltásban sorolja fel e gazdasági tevékenység öt ágazatát, amely megélhetést biztosított a szlovén lakosság egy részének, mely újdonságok voltak biztató hatással e tevékenység fejlődésére, magyarázza meg, miért fordultak elő a század közepén válságok, valamint az ágazat fejlődése milyen hatással volt a térség demográfiai fejlődésére.

(4 točke/pont)

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 1 5

20. Kmetijstvo je doživljalo spremembe zaradi reform, ki sta jih v drugi polovici 18. stoletja vpeljala Marija Terezija in Jožef II.

A mezőgazdaság már Mária Terézia, valamint II. József reformjai után a 18. század második felében változásokon ment keresztül.

- 20.1. Katera novost v kmetijstvu je omogočala boljšo izrabo zemlje in podaljšanje nekdanjega triletnega kolobarja na daljše obdobje, kot je prikazano v preglednici 1?

Melyik mezőgazdasági újdonság tette lehetővé a föld jobb kihasználását, valamint az egykori háromnyomásos gazdálkodás meghosszabítását hosszabb időszakra, amint azt az 1. számú táblázat mutatja?

	Glavni pridelek	Strnišni pridelek
Prvo leto	ječmen	detelja
Drugo leto	detelja	
Tretje leto	proso	
Cetrto leto	pšenica	repa
Peto leto	koruza	

Preglednica 1 / Táblázat 1: Setveni koledar za njive prvega kakovostnega razreda na Litijskem

(Vir: Kačičnik Gabrič, A., 2011: Litija in Litijsko v prvi polovici 19. stoletja. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino, 59, št. 3, str. 500)

- 20.2. Glede na sliko 4 v barvni prilogi navedite, kateri nekmečki dejavnosti sta bili razviti na Litijskem.

A Színes melléklet 4. számú képének alapján írja le, melyik nem mezőgazdasági tevékenységek voltak fejlettek Litia környékén!

(2 točki/pont)

21. Maksim Gaspari je s sliko Brodniki in »vlačugarji« prikazal prevoz dobrin po reki z brzicami in slapovi tako, kakor je potekal tudi na Savi na Litijskem.

Maksim Gaspari a Brodniki in »vlačugarji« (Révészek és vontatók) c. képen bemutatta a javak szállítását az örvényes és vízeséses folyamon, amint az a Száván is zajlott Litia térségében.

Katera sodobnejša prometna povezava je prevzela prevoz dobrin in sprožila propadanje prevoza, prikazanega na sliki 5?

Melyik korszerűbb forgalmi összeköttetés vette át a javak szállítását, és ezzel az 5. képen látható fuvarozás hanyatlását okozva?

(1 točka/pont)

Slika 5 / 5. sz. kép: Maksim Gaspari: Brodniki in »vlačugarji«

(Vir: Holz, E., 2011: Zanimivosti o prometnicah na območju nekdanjega litijskega okrajnega glavarstva v 18. in 19. stoletju. Kronika, 59, št. 3, str. 531)

22. V revolucionarnem letu 1848 so nemiri zajeli tudi ozemlje, na katerem so živeli Slovenci. Pripadniki različnih slojev so zahtevali spremembe v političnem, gospodarskem in nacionalnem življenju. Pri reševanju si pomagajte s sliko 5 v barvni prilogi.

Az 1848-as forradalmi évben zajló zavargások a szlovének lakta térséget is érintették. A különböző rétegek tagjai változásokat követeltek a politika, a gazdaság és a nemzetiségi élet terén. A válaszkeresésben segítsen a Színes melléklet 5. számú képe!

- 22.1. Na katerem delu Kranjske je kmečko nezadovoljstvo zajelo največ vasi?
Krajna melyik területén érintett legtöbb falut a paraszti elégedetlenség?
- 22.2. Navedite pet mest, v katerih so ustanovili društvo, ki je zagovarjalo slovenske narodne interese.
Soroljon fel öt várost, amelyekben az egyesületek a szlovén nemzeti érdekeket támogatták!
- 22.3. Kakšne politične spremembe so v Avstriji sledile po izbruhu revolucije v letu 1848?
Milyen politikai változásokra került sor Ausztriában a forradalom kitörése után 1848-ban?
(3 točke/pont)

23. V revoluciji je bil leta 1848 oblikovan prvi slovenski politični program Zedinjena Slovenija.

Az 1848-as forradalom során megfogalmazódott az első szlovén politikai program, az Egyesített Szlovénia.

Obkrožite črke pred tremi pravilnimi rešitvami, povezanimi s programom Zedinjene Slovenije.

Karikázza be az Egyesített Szlovénia programjával kapcsolatos három helyes állítást jelölő betűjelet!

- A Slovenci so se z navdušenjem udeležili prvih volitev v frankfurtski parlament.
A szlovének lelkesedéssel vettek részt a frankfurti parlamentbe szóló első választásokon.
- B Program Zedinjene Slovenije je zahteval slovenščino v šolah, uradih in na sodiščih.
Az Egyesített Szlovénia program követelte a szlovén nyelv bevezetését az iskolákba, a hivatalokba és a bíróságokra.
- C V Novem mestu so izdajali časopis v slovenskem jeziku v podporo Zedinjeni Sloveniji.
Novo mestóban szlovén nyelvű újságot adtak ki az Egyesített Szlovénia támogatására.
- D V letaku Kaj Slovenci terjamo? je temelje programa zapisal France Prešeren.
France Prešeren a »Kaj Slovenci terjamo?« c. rölapban megfogalmazta a program alapjait.
- E Program Zedinjene Slovenije so natančneje opredelili intelektualci in študentje na Dunaju.
Az Egyesített Szlovénia programot pontosabban Bécsben fogalmazták meg az értelmiségiek és egyetemisták.
- F Največ ohranjenih podpisanih peticij v podporo programu je s Štajerskega.
A legtöbb fennmaradt programot aláírtasztó petíció Stájerországból való.

(3 točke/pont)

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 1 7

24. *A magyar reformkor egyik legkiemelkedőbb személyisége gróf Széchenyi István volt. Eden najvidnejših predstavnikov dobe reform na Madžarskem je bil István Széchenyi. Nevezzen meg két reformot, amelyekkel felélénkítette a magyar gazdaságot és a társadalmat! Navedite dve reformi, s katerima je povzdignil madžarsko gospodarstvo in družbo.*

(2 pont/točki)

25. *1848 tavaszán Európa-szerte forradalmak törtek ki. Magyarországon a bécsi események után tört ki a forradalmi láz.*

Spomladi leta 1848 so širom po Evropi izbruhnile revolucije. Na Madžarskem se je revolucionarno vrenje začelo širiti po dunajskih dogodkih.

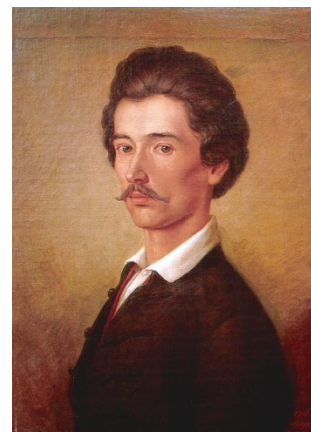
- 25.1. *Sorolja fel a forradalmárok két követelményét!*

Naštejte dve zahtevi revolucionarjev.

- 25.2. *Nevezze meg a 6. és a 7. képen látható forradalmárokat!*

Poimenujte revolucionarja na slikah 6 in 7.

(3 pont/točke)

6. sz. kép / Slika 6

(Vir: https://hu.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3kai_M%C3%B3r.
Pridobljeno: 17.10.2015.)

7. sz. kép / Slika 7

(Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Gyula_Farkas.
Pridobljeno: 17.10.2015.)

Prazna stran
Üres oldal

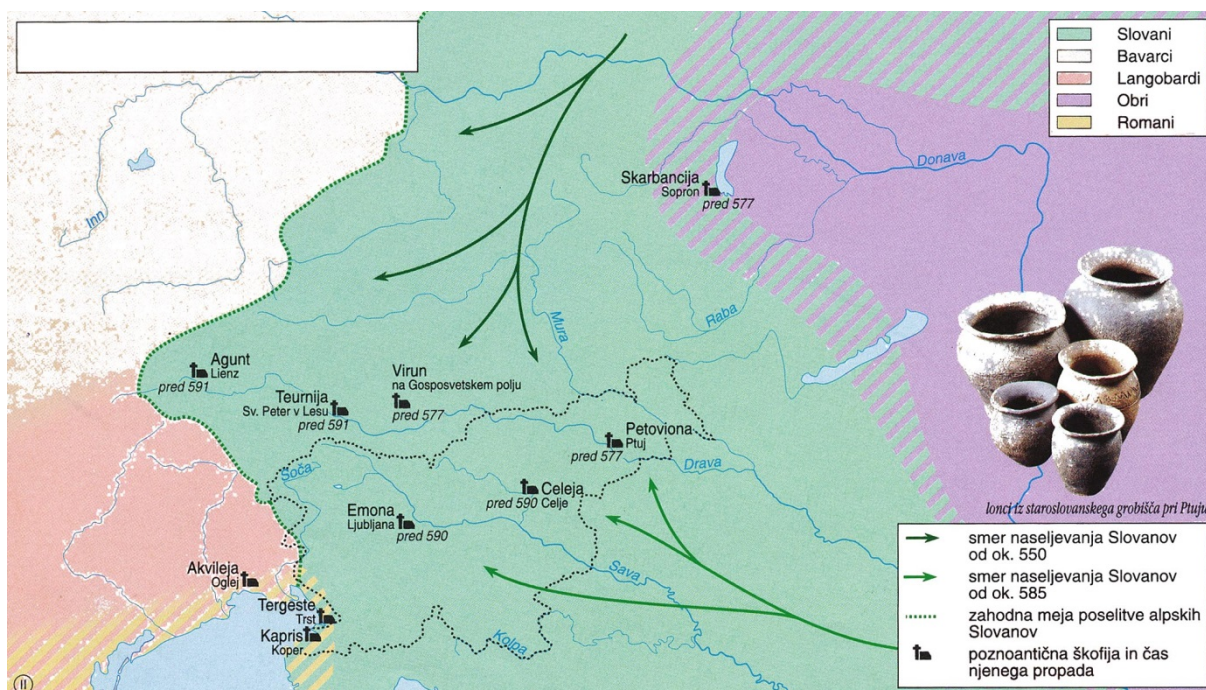
Prazna stran
Üres oldal

Prazna stran
Üres oldal

Barvna priloga (k Izpitni poli 2) / Színes melléklet (a 2. feladatlaphoz)

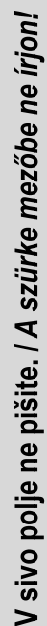
Slika 1 / 1. sz. kép: Slovanska poselitev vzhodnih Alp

(Prirejeno po: Mali zgodovinski atlas, str. 28. Modrijan. Ljubljana, 1999)

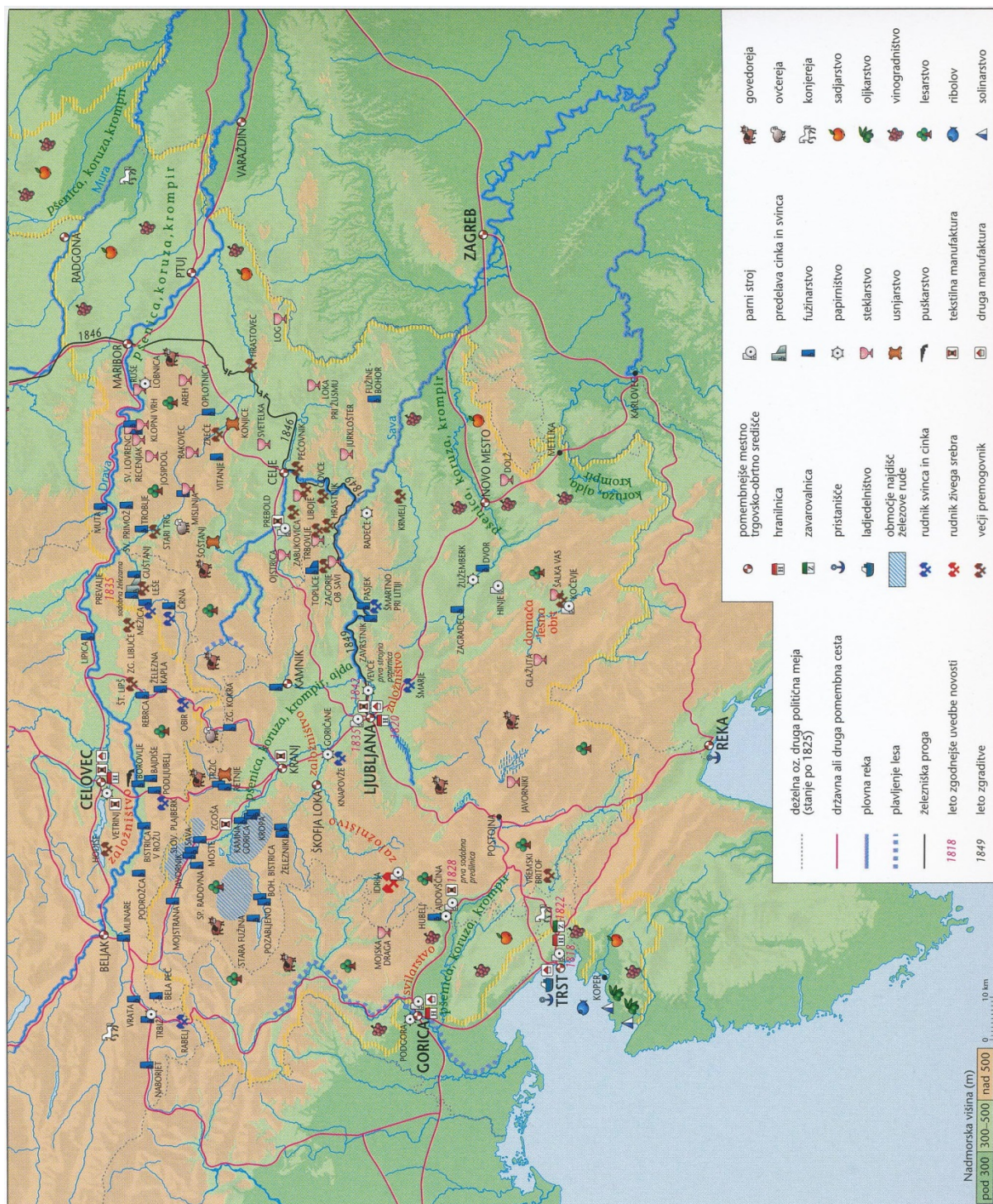

Slika 2 / 2. sz. kép: Posesti Otokarja II. Přemysla (oranžno) in Rudolfa I. Habsburškega (rumeno)

(Vir: Pohl, W., in Vöccl, K., 1994: Habsburžani: zgodovina evropske rodbine, str. 36. Mladinska knjiga. Ljubljana)

(Vir: Mali zgodovinski atlas, str. 32. Modrijan. Ljubljana, 1999)

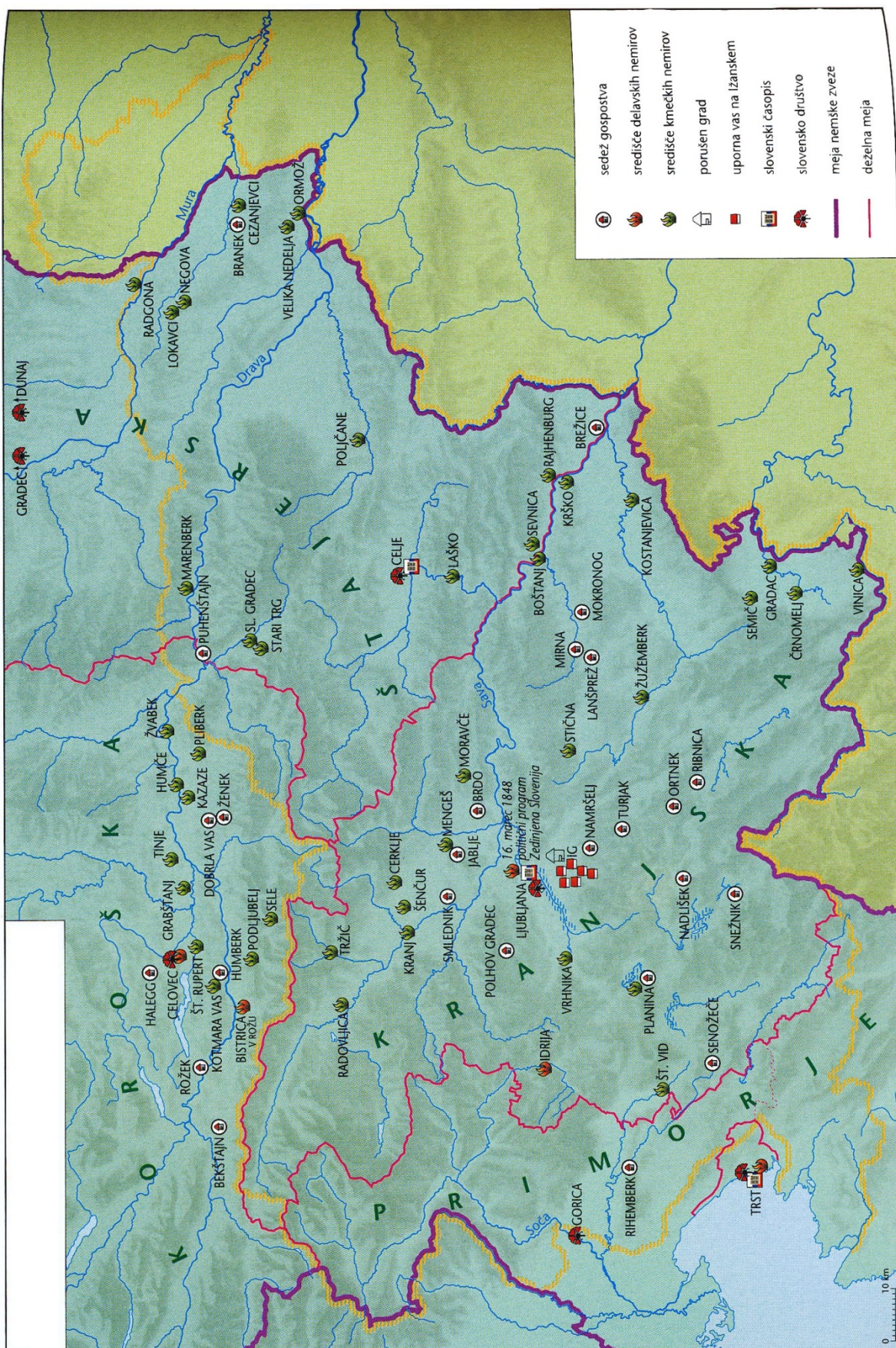

Slika 4 / 4. sz. kép: Gospodarstvo v prvi polovici 19. stoletja

(Vir: Slovenski zgodovinski atlas, str. 132. Nova revija. Ljubljana, 2011)

M 1 6 1 5 1 1 1 2 M 2 4

Slika 5 / 5. sz. kép: Leto 1848 na slovenskem ozemlju

(Vir: Slovenski zgodovinski atlas, str. 146. Nova revija. Ljubljana, 2011)